

AUTE

En nom del Poble Andorrà.-

A la vila d'Andorra la Vella, el 26 de juny del 2019.

Reunida la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, sota la presidència del Sr. Vincent ANIÈRE i els magistrats Srs. Carles CRUZ MORATONES i Jaume TOR PORTA, ha adoptat la resolució següent:

ANTECEDENTS DE FET

I.- Per escrit de 1-2-2019, la representació processal de la Sra. R.V.F. articulava demanda de declaració d'hereus en relació a qui havia estat la Sra. M.F.C., sol·licitant es dictés Aute declarant hereva d'aquesta darrera a la seva representada tot i fent constar que havia acceptat l'herència amb efectes al moment de la mort de la mare causant.

II.- Per Aute de 20-2-2019, es decidia:

“Primer.- No admetre a tràmit per incompetència d'aquest Hble. Tribunal la petició instada per la Sra. R.V.F. en data 1 de febrer del 2019.

Segon.- Notificar la present resolució a la part interessada”.

III.- Contra aquesta darrera Resolució, la representació processal de la Sra. R.V.F. articula recurs d'apel·lació, presentant amb data registre del 30-4-2019 el seu escrit de conclusions, pel qual interessa la revocació de l'Aute dictat i es dicti nova Resolució acollint les pretensions articulades en el seu escrit de demanda inicial.

Ha actuat com a magistrat ponent el Sr. Jaume TOR PORTA.

FONAMENTS DE DRET

I.- ANTECEDENTS D'INTERÈS

El dia 5-3-2018 es produïa a Saint Marcel sur Aude (França), l'òbit de la Sra. M.F.C., mare de la sol·licitant Sra. R.V.F.. La mateixa era d'ençà el 2001, vídua del Sr. P.V.T., tractant-se el mateix del pare de la instant.

En data 19-9-1949, els Srs. P.F.F. i M.C.C. (avis de la instant) i per raó del matrimoni dels Srs. M.F.C. i P.V.T. atorgaren capítols matrimonials en mèrits dels quals efectuaven *“donació i heretament universal, pura, simple, perfecta e irrevocable, anomenada entre vius a favor de la seva citada filla, de tots els seus respectius béns i drets, mobles e immobles, crèdits i accions presents i veniders”*. Alhora els pares de la sol·licitant convenien *“heretar fill o filla del seu celebrat matrimoni, a aquell o aquella que millor els semblarà i morint un d'ells sense haver-ho fet, el premorint faculta el sobrevivent per nomenar-lo no sols dels seus béns, sinó també del cònjuge premort i morint els dos sense haver-ho fet, des d'ara elegeixen pel seu hereu o hereva a aquell dels seus fills que elegiran i nomenaran dos parents més pròxims un per part, als quals confereixen les facultats necessàries”*.

El 8-8-1964 i davant Notari, els mateixos atorgants indicaven que *“desitjant tots els compareixents ajustar els capítols a la realitat familiar, espontània i lliurement ho duen a terme, de conformitat amb les següents clàusules:*

1^a- Els compareixents en P.F.F. i Na M.C.C., confirmen i ratifiquen el pacte Primer dels capítols matrimonials de dinou de setembre de mil nou cents quaranta nou, de donació i heretament universal, pura, simple, perpètua i irrevocable, anomenada entre vius a favor de la filla M.F.C., de tots els seus respectius béns i drets, mobles i immobles, crèdits i accions, present i venidores”, modificant per la resta el contingut i abast de diferents pactes inclosos en l'escriptura de capítols inicial que no incideixen però en la present Resolució.

En aquest context, la representació processal de la Sra. R.V.F. defensa que cap dels seus progenitors va designar-la hereva, no obstant en ser filla única, la facultat d'elecció entre prop parents inserida en els capítols del 1949 resultava impossible, innecessària i comportava que la clàusula que la preveia resultés ineficaç. En conseqüència considerava que la jurisdicció no podia subordinar el seu dret constitucional a l'herència al joc d'una clàusula d'aquest tipus, especialment quan la mateixa comportava una demora en el temps, una càrrega econòmica i fins i tot podrien comportar la impossibilitat d'obtenir el dret constitucional a l'herència. Afegia ensems que res obligava als més prop parents a acceptar l'encàrrec inserit en els capítols, amb l'afegit que aquells

que reuneixen aquesta qualitat per la banda materna, mantenien un plet en curs, i en conseqüència es podia preveure que obstaculitzessin de manera indefinida la successió processal que en el mateix s'havia de dictar per raó de la defunció de la seva mare. Referia ensems que ja amb anterioritat, els parents més propers havien rebutjat intervenir en qualitat d'àrbitre, com ho manava els capítols, en un diferent hagut entre la mare de la seva representada i el seu germà. Quant a la branca paterna, sosté que el vincle familiar és molt llunyà i no manté cap relació amb els mateixos.

Referia en definitiva que la seva representada tenia dret a que la condició de pubilla de a) Armany, directament de la seva mare i no de tercers, i en aquest context sol·licitava que se la declarés hereva de la seva difunta mare, Sra. M.F.C. i alhora es fes contar que havia l'herència amb efectes al moment de la mort de la mare causant.

L'Aute dictat no admet a tràmit per incompetència la petició instada per la Sra. R.V.F.. Considera que atès que s'havia nomenat hereu contractual a través dels capítols matrimonials, la successió intestada no podia operar i que en tot cas, les actuacions per a determinar qui esdevenia hereu dels Srs. P.V.T. i M.F.C. havien d'intervenir davant de Notari.

I és contra aquesta Resolució que s'alça la representació processal de la Sra. R.V.F. amb fonament als següents arguments.

II.- En primer lloc considera que la Batllia inhibia la seva competència en benefici del Notari, extrem aquest que no tant sols no possibilitava cap text legal sinó que ensems vulnerava el dret fonamental d'accés a la Justícia (art. 10 de la Constitució).

D'altra part posava de relleu que la manca de pronunciament resultant de la declaració d'incompetència comportava que la seva representada no pogués succeir processalment la seva mare en el marc del procediment TSJC-88/2018 atès que ni el Notari no tampoc l'òrgan judicial ho avalaven, extrema aquest que resultava contrari a la seguretat jurídica i al seu dret fonamental inserit en l'article 10 de la Constitució.

En tot cas referia que la revocació de la decisió de la instància havia de portar aquest Tribunal a acollir la seva pretensió inicial, sense però retornar les actuacions a la Batllia per a fer-ho. En tot cas destacava que existia una clara incongruència "infra petita" doncs l'Aute recorregut no es pronunciava sobre la petició que es constatés l'acceptació de l'herència.

III.- Per tal de resoldre el recurs plantejat, no podem perdre de perspectiva que l'objecte d'un procés de jurisdicció voluntària de declaració d'hereus, rau en el nomenament dels hereus quan no existeix delació voluntària, ja sigui contractual o testamentària. *"I en aquests supòsits correspon als Tribunals, la designació, en absència d'una crida voluntària a succeir al causant, determinar quins són els cridats, alhora que s'estableix – en aquest sentit- que quan els parents o el consort/convivent, repudien l'herència, no gaudeixen de capacitat successòria o no existeixen, es crida un hereu necessari (el qual no pot repudiar), l'Estat, per a evitar que els béns i drets hereditaris restin vacants i es compleixin amb el pagament dels deutes del causant"* (Aute de 22-12-2017, TSJC-409/2017).

En el present supòsit però succeeix que el 1949, els seus avis materns i els seus pares, atorgaven uns capítols matrimonials, en els quals aquests darrers convenien heretar el fill del matrimoni que millor els semblés, facultant el sobrevinent per a fer-ho, i cas de no fer-ho designaven per hereu aquell que resultés escollit per dos parents més pròxims, un per part. Ens situem per tant davant d'un supòsit d'herència distributària, a través d'una clàusula de confiança.

Es tracta d'una institució d'origen consuetudinari, que segons Roca Sastre (Conferències 1934, 103 i 127) responia "*(···) a la conveniència que el fill que ha de quedar o ésser hereu i continuador de la casa, sigui el més idoni. I com que aquesta idoneïtat no es pot comprovar fins que els fills tinguin certa edat, pel cas d'una mort prematura del pare o la mare propietari dels béns, o sigui abans que hagi arribat l'ocasió d'assenyalar successor, s'atribueix a un tercer, generalment al cònjuge i a falta d'aquest als parents, perquè en temps oportú facin la designació*". En definitiva, correspon a una exigència dels causants de l'herència, de manera que trobant-se vigent una disposició successòria contractual, el nomenament dels hereus per part de la Batllia en l'àmbit d'un procés de jurisdicció voluntària no era procedent, i sols podria intervenir quan s'hagi acreditat i declarat, la ineficàcia de la clàusula que la conté en el procediment declaratiu escaient, procediment aquest que hauria d'interposar-se contra les ignorades persones amb dret a l'herència dels seus difunts pares altres que la pròpia Sra. R.V.F., sense que el procediment de jurisdicció voluntària resultí idoni a aquesta finalitat. En conseqüència, el fet que la sol·licitant pugui afirmar ser la filla única del matrimoni dels Srs. P.V.T. i M.F.C. no permet derogar al que fins ara ha estat indicat, ni tampoc considerem menystingui el seu dret d'accés a la jurisdicció doncs en definitiva la solució adoptada no deixa d'adequar-se a la voluntat expressada pels seus pares en els capítols matrimonials en relació al procediment de designa d'hereus per a succeir-los.

Pel que es refereix als obstacles que la representació processal de la recurrent planteja en aquesta alçada i que fonamentalment tenen a veure amb dificultats que es puguin plantejar en el procediment de la seva designació com hereva, en l'Aute de 22-12-2017 abans indicat poguérem disposar en relació al règim anterior: *“L'elecció per part dels parents s'ha d'efectuar en el termini que determini el causant i, en el seu defecte, en el termini que s'estimi raonable per tal de poder realitzar llur comesa, consistent en la tria del descendent que entenguin més idoni. També resta clar que correspon als descendents demanar als parents que portin a terme el seu càrrec, tot entenent que els parents ho són per referència als descendents. S'haurà de sol·licitar l'acceptació del càrrec i el seu exercici entre els parents existents, segons els criteris de preferència, i solament quan s'acrediti que no existeixen parents propers de les diferents branques o que refusen el càrrec, caldrà promoure la ineficàcia de la designació distributària i procedir, aleshores, a l'obertura de la successió intestada”*.

Remarcarem que la vigent Llei 46/2014, en el seu article 139 regula en supòsits de designació d'hereus per parents del causant, el procediment d'elecció o distribució, i en supòsit de fallida del procediment ja disposa: en el seu apartat e): *“A falta d'elecció o distribució o de falta d'acord entre els electors o distribuïdors, l'herència es defereix als fills per parts iguals, i entren en lloc del premort els seus descendents per estirps”*.

Afegirem en un altre ordre d'idees, que l'apartat immediatament anterior (art. 139.d) preveu que *“L'herència no es defereix fins que es fa l'elecció o la distribució”* per part del parent del causant. En conseqüència, en no haver-se produït encara la delació de l'herència de la causant, no pot pretendre la sol·licitant que es faci constar haver acceptat l'herència amb efectes al moment de la mort de la seva mare.

IV.- Per tot l'exposat, escau desestimar el recurs d'apel·lació articulat, i sense que sigui precedent efectuar pronunciament en relació a les costes processals en tractar-se d'un procediment de jurisdicció voluntària.

Vistos la legislació vigent i els Usos i Costums aplicables al present cas,

La Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

DECIDEIX

DESESTIMAR el recurs d'apel·lació interposat per la representació processal de la Sra. R.V.F. contra l'Aute de data 20-2-2019 que confirmem íntegrament. No escau efectuar especial pronunciament pel que fa a les costes d'aquesta alçada.

Aquesta resolució és ferma i executiva.

Així per aquesta nostra resolució, definitivament jutjant, ho pronunciem, manem i signem.-